

**Smaakmaker voor het
digitaal boek**

Het Treurspel
voor
Recht en Beschaving.

Door

WARD HERMANS.

„ Komt — allen die gevallen zijt
„ In het roode torment,
„ Gij — MENSCHEN — die gelooft,
„ En weer Uw zelf herkent. „

Wij... Menschen.

1923.

Drukkerij-Uitgeverij „EXCELSIOR“, Brugge
Sint-Trudostraat, 21. Tel. 376.

Digitaal boek 2021

Studium Generale vzw

I.

Het Vraagstuk der Verantwoordelijkheid

DIPLOMATIE :

IMPERIALISME :

KAPITALISME :

MILITARISME :

HET GEBED DER DOODEN.

Moeders,

Ontheilgd is 't heiligst, elken schoot

Die een kind heeft gewonnen

Dat onbezonnen

Als prooi werd geworpen voor staal en schroot.

Ontheilgd is 't heiligst,

— Het kruis van Uw hand

Heeft op 't voorhoofd der Kaïns

Een schandmerk gebrand;

Ontheilgd is 't heiligst;

Ons ééinig gebed

Een vloek waar den stap

Van een vrouw zich ook zet :

— Dat, voor weer de moordende misdaad geschiedt,

Voor één nog het bloed van een ander vergiet,

Verdorre, God geve 't, in barensnood

De zwangere vrucht van Uw moederschoot.

VOORWOORD.

Er bestaat iets, pijnlijker dan al de puinen die den oorlog heeft opgehoopt, de geestelijke ruïne van zoo-vele denkers die met de bezieling van hun woord en de scherpte hunner pen, de Menschheid hadden vermogen te dienen, tot vruchtbaarheid van het offer der miljoenen die omkwamen in den storm.

Te denken dat er ook bij ons ontwikkelde geesten bestaan, die in den hoogen, gewichtigen ernst van dit uur als banale dilettanten peuzelen of snoepen aan litteraire lekkernijen, waar het volk, de massa, hunkert en hongert naar krachtig-voedend levensbrood, is om te vertwijfelen soms aan onze roeping als volk op deze wereld.

Over al de grenzen gaan er stemmen op van breeddenkende geesten, en handen worden gereikt die vriendschap vragen en vrede.

Doch hier zoeken we schier vruchteloos naar dezelfde mannen, dezelfde durvers en denkers die den romantischen rommel van litteraire kunstvooroordeelen over boord gooien, om meê hun stem te verheffen tegen de brutale verkrachting der waarheid en de menschenonteerende misdaad gepleegd tegen het geweten van elk volk.

Hier zwijgen de meesten, of toetsen het optreden der enkele, schaarsche durvers aan enggeestige-kleinzielige kritiek, om daarin een verontschuldiging te zoeken voor het schreeuwend gebrek aan persoonlijken moed.

Zij vergeten dat de individualiteit eerst dan bestaat,

wanneer zij het hoofd biedt aan den stormloop van de massale coalitie van Bedrog en Geweld, en dat zij, vallend in den ongelijken strijd, zegepraalt in den volmaaksten vorm der hoogste persoonlijkheid.

Moet het gezegd dat wij arm zijn, hopeloos arm voor een volk dat zich kristelijk noemt? Dat op ons de woorden toepasselijk zijn: « Kristenen van vandaag, gij zoudt niet den moed hebben gehad, de offeranden te weigeren aan de goden van het keizerlijke Rome » (1).

Zij die als zelfbewuste menschen, eigen zin en eigen oordeel bezitten; zij die als uitverkorenen, kunstenaars zijn die tegenover heel de menschheid, zoowel als tegenover hun volk, een tol te betalen hebben, zwijgen hier te lande of voegen hun stemmen bij die van de bezoldigde schrijvelaars en schreeuwers, alzoo de eeuwige waarheid overleverend aan de tijdelijke sofismen van een staat die geroepen is om morgen te verdwijnen.

Is het gebrek aan moed?

Of heeft een klein land noodzakelijk kleine menschen?

Leven binnen gekrompen grenzen, meest Bekrompen Geesten?

Blijft al hun vermogen dan beperkt tot tijdschrift-poëzie en dagbladproza?

Vergeeten zij dan, dat ook hier een volk leeft dat luistert en wacht naar de wekstem van zijn geestelijke bevrijders, priesters der gedachte, die verkondigen het eene, levende geloof en verwerpen de vaderlandsche afgoderij en de vereering van het gouden kalf!

Het hoort dat de waarheid gekend wordt, opdat zij het Bedrog en de Leugens ontmaskere waarvoor mil-

---

(1) Rom. Rolland: « Journal de Genève », 15 September 1914.

joenen rampzaligen ten offer vielen aan snooden Kainhaat.

En hoe zwak deze stem ook klinge, ik weet dat wat zij zeggen zal, gehoord zal worden in het hart van de bedrogen menigte en spreken zal tot hen die zich boven alles, trotsch de Babelsche verwarring van grenzen en landen, eerst en voor alles MENSCHEN voelen.

Ik weet dat zij zal binnendringen in de schamelste huizen, en bedelen zal aan de deur van 't welgestelde volk, maar dat zij als verschoppeling zal staan voor den drempel der paleizen, die de laatste burchten der middel-eeuwen zijn.

Ik weet dat de tallooze feiten, in dit boek, elke bladzijde tot een aanklacht maken tegen het gewetenloos bedrog der regeerders en machthebbers.

Ik weet dat, wanneer die waarheid eens triomfeert, het internationaal geloof, ook ons volk meer bewust en overtuigd zal vinden voor den dag der verlossing, wanneer het bloed van den Godmensch, vermengd met dit van miljoenen menschen, het zoenoffer van Kalvaren bevruchten zal en zegenen bij den intocht der nieuwe Eeuwen, met Vrede en Liefde de Menschen van goeden wil.

Verschenen reeds van denzelfden schrijver :

- 1919 : **Naar de Daad.** Gedichten (uitgeput).
- 1920 : **Gedichten van Liefde en Strijd.** Een keuze gedichten uit zes oorlogsbundels, geschreven aan den IJzer en in de ballingschap der Orne. (Uitgave Lannoo-Maes, Thielt).
- 1921 : **Een Aanklacht tegen de Menschheid.** Proza. (Uitgave „Ons Vaderland”, Brussel).
- 1921 : **Wereldliederen.** Gedichten. (Uitg. „O. V.”, Brussel).
- 1921 : **Liederen bij Nacht en Dageraad.** Gedichten met een voorwoord van Cyriel Verschaeve. (Uitg. „Vl. Boekenhalle”, Leuven-Leiden).
- 1921 : **Wij... Menschen.** Gedichten en proza. („Excelsior”, Brugge). Uitgeput.
- 1921 : **Wij... Menschen.** II Duizendtal, tweede uitgave. (Uitgeput).
- 1922 : **De Geestelijke Zwerftocht.** (Excelsior, Brugge).
- 1923 : **Het Treurspel voor Recht en Beschaving.** („Excelsior”, Brugge).

In voorbereiding :

Avondkrans. Gedichten.
